

BESLUT
2024-06-19

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 1 februari 2024

Saken

Omställningsstudiestöd,
etableringsvillkor

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd för studier på ett läkarprogram under perioden 16 januari 2023 – 16 januari 2024.

CSN begärde kompletterande uppgifter från NN.

NN kompletterade sin ansökan och anförde i huvudsak följande. Under åren 2013 – 2017 var hon inom ramen för sin svenska anställning utsänd till Colombia för att arbeta med svenskt bistånd. Under samma period var hon även organisationsutvecklare i Sverige. På grund av skatteregler mellan Sverige och Colombia beviljades hon skattefrihet i Sverige under åren 2013 – 2017. Under dessa år var hon hela tiden socialförsäkrad i Sverige och dessa år bör betraktas som arbete utfört i Sverige.

CSN avslog ansökan med motiveringen att NN inte kan få omställningsstudiestöd under samma tid som hon får studiemedel.

NN överklagade beslutet och CSN överlämnade ärendet till nämnden.

CSN:s rättsavdelning lämnade därefter in i ett yttrande och framförde bland annat att NN har återsänt studiemedel i rätt tid och det föreligger därmed inte något hinder för att bevilja omställningsstudiestöd på grund av dubbla stöd.

Nämnden upphävde beslutet och återförvisade ärendet till CSN eftersom frågan om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden inte hade prövats av CSN som första instans.

CSN avslog därefter NN:s ansökan med i huvudsak följande motivering. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till bedömer CSN att NN bara har uppfyllt villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden under 37 månader under de senaste 14 åren. Hon har därför inte rätt till omställningsstudiestöd. De 14 åren räknas i hennes fall från dagen innan hennes ansökan kom in till CSN den 3 november 2022. För att få omställningsstudiestöd måste hon ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad under minst 96 månader de senaste 14 åren för att anses vara etablerad på arbetsmarknaden. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till har hon arbetat i tillräcklig omfattning, haft tillräckliga arbetsinkomster eller annan ersättning under färre än 96 månader de senaste 14 åren. NN har därför inte rätt till omställningsstudiestöd.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Avslaget kan inte förstås utan hänvisning till det yttrande som CSN skrev till Överklagandenämnden för studiestöd. Hon har sedan år 2007 varit etablerad på den svenska arbetsmarknaden och arbetet i och för Sverige. Även på plats i Colombia var hennes arbete fränkopplat den colombianska arbetsmarknaden eftersom hon representerade Sverige, fick svensk lön och anställdes i Sverige och av svenska arbetsgivare. Under samtliga år i Colombia arbetade hon på distans dagligen i Sverige. Hon arbetade även på plats i Sverige ett antal gånger per år. Under sin tid i Colombia hade hon kvar sin bostad i Sverige, var ansluten till svenskt fack och a-kassa. Beslutet att vara utsänd i Colombia togs på årsvis basis, varför det inte kunde antas att hon skulle vara placerad längre än ett år i taget. NN bifogade ett arbetsintyg.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

CSN överlämnade därefter ett yttrande och framförde i huvudsak att för att arbetet ska räknas vid bedömningen av etableringsvillkoret ska det vara fråga om förvärvsarbete i Sverige.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande och hon lämnade därefter in synpunkter och anförde bland annat följande. Under sin tid i Colombia hade hon ett svenskt anställningsavtal och omfattades av svenskt kollektivavtal. Hennes arbetsgivare betalade arbetsgivaravgifter för henne i Sverige. NN bifogade ett intyg från sin arbetsgivare gällande hennes arbete under perioden hon var utsänd till Colombia.

Nämnden begärde därefter ett tilläggsyttrande från CSN som framförde i huvudsak följande. CSN anser inte att de uppgifter som framkommit i ärendet ger tillräckligt stöd för att arbetet ska kunna betraktas som förvärvsarbete i Sverige. Eftersom det framhålls att hon har arbetat i Colombia under perioden 2013 – 2017 anser CSN att arbetet utomlands inte kan antas ha varat i längst ett år. Arbetsgivaren hänvisar till att NN:S arbetsinsatser i Colombia bör anses som arbete utfört i Sverige med

hänvisning till 5 kap. 6 § SFB. Nämnt lagrum behandlar frågan om en person bör anses som bosatt i Sverige när arbete för arbetsgivarens räkning utförs i ett annat land. CSN anser inte att detta lagrum är tillämpligt då sakfrågan här är om hennes arbete i Colombia kan likställas med arbete i Sverige.

NN har beretts tillfälle att lämna synpunkter på CSN:s tilläggsyttrande och hon lämnade därefter in synpunkter och anförde i huvudsak samma omständigheter som tidigare och anförde även bland annat följande. Det fanns inte några hållpunkter att anta att placeringen i Colombia skulle pågå i längre tid än ett år. Arbetets natur, där en mindre grad av sysselsättning var kopplad till Colombia, innebar ett behov av fysisk närvaro även om hennes huvudsakliga arbetsuppgifter var på distans för Sverige. Hon hänvisade till ett relevant rättsfall från Högsta förvaltningsdomstolen (mål nr 2329-21, meddelad i Stockholm den 13 april 2022), där domstolen fastställde principer som hon anser är tillämpliga på hennes situation. NN bifogade ett nytt intyg från sin arbetsgivare gällande hennes arbete i Sverige under perioden hon var utsänd till Colombia. Av intyget framgår bland annat att av omkring 80% av NN:s arbetsuppgifter riktades mot den svenska verksamheten i Sverige och omkring 20% av hennes arbetsuppgifter riktades mot den svenska verksamheten i Colombia.

Nämnden gav därefter CSN:s rättsavdelning möjlighet att lämna in ett tilläggsyttrande och CSN framförde i huvudsak följande i yttrandet. Inför införandet av omställningsstudiestöd hade en del remissinstanser motsatt sig att arbetad tid utanför EES, Schweiz och Förenade kungariket inte skulle kunna tillgodoräknas inom ramen för etableringsvillkoret. Regeringen avfärdade dessa invändningar med att begränsningen av arbetad tid till nämnda länder är en viktig åtgärd för att minska risken för felaktiga utbetalningar. CSN anser att det redan av lagtexten framgår att det endast är förvärvsarbete som genomförs på plats i Sverige, EES, Schweiz eller i Förenade kungariket som kan ligga till grund för bedömningen av om den studerande uppfyller det s.k. etableringsvillkoret. Förarbetsuttalanden pekar på att en sådan tolkning också har varit lagstiftarens avsikt. 6 kap. socialförsäkringsbalken behandlar frågor om arbetsbaserade förmåner inom socialförsäkringen, det vill säga förmåner inom socialförsäkringen som grundas på arbete i Sverige. Omställningsstudiestöd utgör dock ingen socialförsäkringsförmån enligt socialförsäkringsbalken. CSN uppfattar heller inte att lagstiftaren har uttalat någon avsikt om att det regelverk som styr vilket arbete som ska anses utgöra arbete i Sverige enligt socialförsäkringsbalken genom praxisutveckling ska tillämpas på motsvarande sätt inom omställningsstudiestödet. CSN anser att lagstiftaren inom omställningsstudiestödet i stället har tänkt sig en enkel ordning, där endast arbete som bedrivs fysiskt på plats i Sverige, EES, Schweiz eller i Förenade kungariket ska beaktas. CSN anser därför att det helt saknar betydelse om det arbete som NN har genomfört på plats i Colombia skulle kunna anses utgöra arbete i Sverige enligt socialförsäkringsbalken. En ordning där även distansarbete från andra länder skulle kunna anses utgöra förvärvsarbete inom EES, Schweiz eller det Förenade kungariket skulle öppna upp för risker för missbruk, till exempel i form av felaktiga eller förfälskade intyg om distansarbete. En sådan ordning skulle samtidigt rimligen och motsatsvis innebära att den som bedriver förvärvsarbete fysiskt på plats i Sverige men på distans mot verksamhet i ett land utanför EES, Schweiz eller Förenade kungariket inte skulle kunna kvalificera sig för omställningsstudiestöd. CSN anser sammanfattningsvis att det arbete NN har utfört

på plats i Colombia inte kan anses utgöra förvärvsarbete i Sverige, och att överklagandet därför ska avslås.

NN har beretts tillfälle att lämna synpunkter på CSN:s tilläggsyttrande och hon lämnade därefter in synpunkter och framförde i huvudsak samma omständigheter som tidigare och anförde även bland annat följande. Vid fråga om distansstudier vid ett svenskt lärosäte erkänns dessa som studier utförda i Sverige enligt Regeringens proposition 2021/22:176. Det är sannolikt att lagstiftaren inte avsåg att utesluta distansarbetare, biståndsarbetare eller andra svenska utsända som har sina inkomster och arbetsgivaravgifter betalda i Sverige. Hon uppskattar att CSN har investerat betydande tid och resurser i att utreda hennes fall men det finns dock en risk att tidiga antaganden kan leda till ovilja att ompröva beslut även när ny bevisning och tolkningar presenteras.

Författningsbestämmelser

Av 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår följande. Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i
  - a) sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år, och
  - b) sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader, eller
2. Under kvalificeringstiderna som anges i 1 a och 1 b har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt första stycket avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten. För att förvärvsarbetet i första stycket 1 a ska få räknas ska det ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden. Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Av 8 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande. Med inkomst av förvärvsarbete enligt 6 § första stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229).

Inkomster under en kalendermånad om minst 25 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats motsvarar arbete under en månad. Om det för ett kalenderår inte finns uppgifter om den sökande enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) i arbetsgivardeklarationer, ska i stället en inkomst om minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret motsvara arbete under tolv månader.

Inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket och i Schweiz som motsvarar arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen får tillgodoräknas som inkomst i Sverige.

Av 9 § samma förordning framgår följande. För att förvärvsarbete ska anses ha varit den studerandes huvudsyssla under en kalendermånad enligt 6 § tredje stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd får den studerande inte under samma tid ha tagit emot studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, eller under mer än halva månaden ha tagit emot omställningsstudiestöd enligt lagen om omställningsstudiestöd.

Överklagandenämndens bedömning

Fråga i ärendet är om det arbete som NN har utfört på plats i Colombia kan anses utgöra förvärvsarbete i Sverige samt om hon uppfyller villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden i minst 96 månader under de senaste 14 åren.

Av förarbetena till 6 § till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s.182) framgår bland annat följande avseende att flera remissinstanser ansåg att inkomster från fler länder än de som anges i lagförslaget bör kunna räknas.

”Regeringen anser emellertid att en sådan ordning, där arbete i hela världen skulle kunna räknas in, skulle göra det mycket svårt för berörda myndigheter att kontrollera arbetsvillkorets uppfyllnad. Det skulle öka risken för felaktiga utbetalningar och därmed även riskera stödets legitimitet. Därför anser regeringen att begränsningen av arbetad tid till de länder som nämns ovan är en viktig åtgärd för att minska risken för felaktiga utbetalningar.”

NN har lämnat uppgifter om att hon har arbetat i Colombia under åren 2013-2017. Enligt 6 § lagen om omställningsstudiestöd får endast förvärvsarbete i ett land inom europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige. Det framgår tydligt av bestämmelsen och av lagens förarbeten att lagstiftaren endast har avsett att förvärvsarbete som bedrivs fysiskt på plats inom EES, Schweiz eller det Förenade kungariket ska kunna grunda rätt till omställningsstudiestöd. Den omständigheten att NN:s arbete i socialförsäkringssammanhang skulle kunna beaktas på ett annat sätt eller att hon till viss del har arbetat på distans saknar därför betydelse i detta fall. Överklagandenämnden konstaterar därmed att arbetet i Colombia inte kan beaktas vid beräkningen av om etableringsvillkoret är uppfyllt.

NN har därmed, mot bakgrund utifrån vad som framkommit i ärendet, endast uppfyllt etableringsvillkoret under totalt 37 månader under de senaste 14 åren.

Överklagandenämnden bedömer därmed att NN, utifrån det underlag som finns i ärendet, inte visat att hon arbetat i tillräcklig omfattning, haft tillräckliga inkomster från förvärvsarbete eller annan ersättning som kan jämföras med förvärvsarbete i Sverige eller från ett land inom EES, Förenade kungariket eller Schweiz under minst 96 månader under de senaste 14 åren. NN uppfyller därför inte etableringsvillkoret och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Ulrika Hellgren

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna, Colin Andersson, Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin och Helena Söderberg. Föredragande: Ulrika Hellgren

Kopia CSN och CSN:s rättsavdelning